

JURISTGUIDEN

www.juristguiden.com

christer@juristguiden.com

MARS 16, 2019

CHRISTER NILSSON

© CHRISTER NILSSON

Prejudikat – om väckande av talan om laglottskränkning

I denna dom prövar Högsta domstolen om en talan avseende laglottskränkning har väckts inom den i 7 kap. 4 § andra stycket ärvdabalken föreskrivna tidsfristen om ett år. Avgörande för vid vilken tidpunkt fristen börjar löpa är när bouppteckningen efter arvlåtaren avslutades, och frågan är närmare bestämt när så ska anses ha skett.

HÖGSTA DOMSTOLEN – NJA 2018 s. 341

DOM meddelad i Stockholm den 29 maj 2018	Mål nr T 4168-17
--	----------------------------

Läs domen i sin helhet – se nedan.

KATEGORI

Arv

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 29 maj 2018

Mål nr

T 4168-17

PARTER

Klagande

BKW

Ombud: Jur.kand. FL

Motpart

HK

SAKEN

Laglottskränkning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2017-08-08 i mål T 1470-17

DOMSLUT

Högsta domstolen upphäver hovrättens dom och förklarar att BKW inte har försuttit den i 7 kap. 4 § andra stycket ärvdabalken föreskrivna tiden för att väcka talan.

Det ankommer på tingsrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att betala ersättning för motparts rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

BKW har yrkat att Högsta domstolen ska förklara att hon inte har försuttit den i 7 kap. 4 § andra stycket ärvdabalken föreskrivna tiden att väcka talan.

HK har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten, hovrätten och Högsta domstolen.

DOMSKÄL**Prejudikatfrågan**

1. Målet gäller om en talan avseende laglottskränkning har väckts inom den i 7 kap. 4 § andra stycket ärvdabalken föreskrivna tidsfristen om ett år. Avgörande för vid vilken tidpunkt fristen börjar löpa är när bouppteckningen efter arvlåtaren avslutades, och frågan är närmare bestämt när så ska anses ha skett.

Bakgrund

2. BKW och HK är syskon. Den 22 juli 2014 ägde en bouppteckningsförrättning efter deras avlidna mor SH rum. HK var den som uppgav boet. Bouppteckningshandlingen kom in till Skatteverket den 26 september 2014 och registrerades den 2 oktober samma år.
3. BKW väckte den 9 september 2015 talan mot HK. Hon påstod att hennes rätt till laglott hade kränkts eftersom modern under sin livstid gett bort egendom till HK under sådana villkor att gåvorna till syftet var att jämställa med testamente.
4. HK gjorde gällande att bouppteckningen hade avslutats vid dagen för bouppteckningsförrättningen, den 22 juli 2014. HK anförde att han undertecknade handlingen i nära anslutning till den 16 augusti 2014 och att BKW genom att försitta den i lagen angivna fristen förlorat sin rätt till talan.
5. BKW invände bl.a. att bouppteckningen inte kan anses vara avslutad vid den av HK angivna tidpunkten, eftersom bouppteckningshandlingen då ännu inte var upprättad och inte heller undertecknad av honom. Hon gjorde gällande att bouppteckningen tidigast kunde anses vara avslutad den 25 september 2014 vilket är den tidpunkt hon menar att HK skickat den undertecknade bouppteckningshandlingen till en av de gode männen.
6. Tingsrätten kom fram till att BKW hade väckt talan i rätt tid. Hovrätten har förklarat att BKW försuttit den i lag föreskrivna tiden att väcka talan.

Rättsliga utgångspunkter

7. Om en bröstarvinge vill göra gällande sin rätt till laglott på grund av att en arvlätare i livstiden gett bort egendom under sådana omständigheter eller på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente, måste talan

enligt 7 kap. 4 § andra stycket ärvdabalken väckas inom ett år från det bouppteckningen efter arvlåtaren avslutades. Försitts fristen är rätten till talan förlorad. Det är således när bouppteckningen avslutades som utgör utgångspunkt för beräkningen av talefristen.

8. Som en del av bouppteckningen efter en avliden person måste, inom viss tid efter dödsfallet, i regel en bouppteckning förrättas (20 kap. 1 § ärvdabalken). I förarbetena till nämnda bestämmelse ges ingen ledning i fråga om vad som avses med bouppteckning eller när den ska anses vara avslutad. Det framgår dock av 20 kap. att två gode män ska upprätta en särskild handling över förrättningen som även den kallas bouppteckning. Benämningen bouppteckning används således i två olika betydelser; den avser dels själva förrättningen, dels den skriftliga handling som utvisar förrättningens resultat.

9. Bland de krav som ställs på vad bouppteckningshandlingen enligt 20 kap. ärvdabalken ska innehålla, har lagstiftaren angett vissa formföreskrifter om bl.a. kallelser till och närvaro vid sammanträde samt underskrifter. I förarbetena till lagen lyfts särskilt fram två krav som numera framgår av 20 kap. 6 §. Det första är att bouppegivaren i bouppteckningshandlingen ska teckna en skriftlig försäkran om uppgifternas riktighet. Det andra är att handlingen ska innehålla de gode männens skriftliga intygande att allt har blivit riktigt antecknat. Utan de nu nämnda underskrifterna har bouppteckning inte kommit till stånd. (Jfr NJA II 1933 s. 333 och 373.)

När bouppteckning ska anses avslutad

10. Bedömningen av när en bouppteckning är avslutad måste göras i ljuset av de krav som enligt 20 kap. ärvdabalken ställs på bouppteckningen för att denna ska kunna registreras. Det för talefristen avgörande förhållandet är, enligt vad Högsta domstolen framhåller i rättsfallet NJA 2009 s. 717, inte

registreringen som sådan utan tidpunkten då en godtagbar bouppteckning avslutades.

11. I allmänhet får en bouppteckning anses avslutad redan när huvudbouppteckningen är förrättad. Att en tilläggsbouppteckning senare behöver upprättas för att komplettera den egentliga bouppteckningen förändrar inte det sagda så länge de formella föreskrifterna för bouppteckningen har iakttagits (se NJA 1980 s. 305 och NJA 1993 s. 594).

12. Det förekommer att bouppteckningshandlingen färdigställs och undertecknas av bouppgivaren och de gode männen på den i handlingen angivna sista förrättningsdagen. I så fall börjar talefristen löpa vid den tidpunkten. Men om det då återstår några för bouppteckningens avslutande nödvändiga åtgärder, är det först vid den tidpunkt då dessa åtgärder är utförda som talefristen börjar löpa (jfr NJA 1913 s. 528 där gode männens underskrifter ansågs avgörande och NJA 1998 s. 356 där bouppgivarens undertecknande bildade utgångspunkt för bedömningen av talefristen). Det saknar i sammanhanget betydelse att en dödsbodelägare redan vid den angivna förrättningsdagen i och för sig har fått kännedom om sådana omständigheter som är av betydelse för en tillämpning av det förstärkta laglottsskyddet (jfr NJA 2009 s. 717).

13. Om en bröstarvinge, mot en invändning om att talefristen försuttits, hävdar att talan har väckts inom rätt tid, är det han eller hon som har bevisbördan för att fristen iakttagits. Härvid gäller de beviskrav som normalt tillämpas i tvistemål.

Bedömningen i detta fall

14. Av bouppteckningshandlingen efter SH framgår att förrättningen ägde rum den 22 juli 2014. BKW har mot bakgrund av uppgifter i ett mejl från en

av de gode männen den 12 september 2014, hävdat att handlingen inte hade slutligt upprättats vid förrättningen.

15. Av mejlet framgår till en början att det alltjämt den 2 september 2014 fanns ouppklarade frågor angående arvsförfarandet efter syskonens far. Vidare framgår att den gode mannen vid den tidpunkt mejlet sändes inte hade mottagit någon undertecknad handling från HK, som var den som uppgav boet. Mot bakgrund av denna utredning framgår att bouppteckningen inte var avslutad vid nämnda tidpunkt. Fristen för talans väckande började därför inte löpa förrän efter den 12 september 2014.

16. BKW väckte sin talan genom en ansökan om stämning som kom in till tingsrätten den 9 september 2015. Talan väcktes alltså inom ett år från det att bouppteckningen var avslutad. Hon har således väckt talan inom den i 7 kap. 4 § andra stycket ärvdabalken föreskrivna tiden.

Rättegångskostnader

17. Tingsrätten har att efter målets återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att utge ersättning för motparts rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen (se NJA 1984 s. 692 och NJA 1991 s. 209).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Ingemar Persson, Svante O. Johansson (referent), Lars Edlund och Malin Bonthron
Föredragande justitiesekreterare: Johanna Helevirta